

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Пашковської Анни Юріївни
на тему: *“Статистичне вивчення середньої освіти в Україні”*, поданої на
здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.10 – статистика

Актуальність теми дослідження

На нинішньому етапі розвитку нашої держави одним з пріоритетних напрямів економічної політики в Україні має стати розроблення та реалізація дієвої політики у сфері середньої освіти на основі удосконалення механізму комплексного оцінювання середньої освіти на всіх рівнях. Це в свою чергу передбачає зростання ролі статистичного оцінювання процесу здобуття та результатів середньої освіти, структури, інтенсивності прояву цього складного явища, вивчення причин та закономірностей її розвитку, механізмів регулювання.

У зв'язку з наведеним перед статистичною наукою постає важливе завдання – сформувати та послідовно вдосконалювати інформаційну й аналітичну систему обґрунтування управлінських рішень на основі статистичного аналізу середньої освіти в Україні. Дисертант логічно обґрунтовує актуальність обраної теми дисертації, яка зумовлена необхідністю розробки належної статистичної методології, основним завданням якої є формування статистичного забезпечення середньої освіти на загальнодержавному та регіональному рівнях і впровадження її в практику органів виконавчої влади та в навчальний процес економічних вищих навчальних закладів.

Вх. № 302 від 14.09.2016 р.
Вчений секретар Зоріца О.А. *el301*

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення дисертації пов'язані з метою роботи, яка полягає в теоретичному узагальненні та обґрунтуванні методологічних, організаційних і методичних засад статистичного аналізу середньої освіти, оцінювання її обсягів, інтенсивності, визначення особливостей диференціації на національному та регіональних рівнях для створення інформаційної бази розроблення управлінських рішень.

Запропоновані в дисертації наукові положення, висновки й рекомендації є обґрунтованими та достовірними. Вони базуються на застосуванні загальних наукових методів, урахуванні світового теоретичного і практичного досвіду та використанні системного підходу, а також існуючої статистичної інформації, яка необхідна для об'єктивного кількісного оцінювання показників, що формують результати соціально-економічного розвитку країни та враховує принципи періодичності у відповідності з потребами аналізу, своєчасності, якості й вірогідності.

Обґрунтовані предмет та об'єкт дослідження. Статистичні методи аналізу адекватні меті дослідження та коректні за методологією використання. Наукові результати дослідження підкріплені аналізом точок зору провідних вчених-фахівців, роботи яких присвячені проблемам статистичного вивчення середньої освіти на загальнодержавному та регіональному рівнях, що свідчить про їх глибоке і всебічне дослідження в роботі. Дисертація виконана з використанням сучасного програмного забезпечення на базі офіційних даних Державної служби статистики України.

Текстовий матеріал дисертації доповнений таблицями і графіками, що свідчить про вміння автора опрацьовувати й узагальнювати матеріал, а композиція самої роботи вказує на оволодіння автором прийомами наукового дослідження. Таким чином, є всі підстави говорити про високий

рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, наведених в дисертаційній роботі А. Ю. Пашковської.

Наукова новизна положень, викладених у дисертації

Дисертаційна робота присвячена вивченню актуальних теоретичних та прикладних аспектів статистичного комплексного оцінювання явищ та процесів, що формують рівень середньої освіти в Україні.

Автором глибоко досліджуються науково-методичні підходи до поглиблення інформаційного забезпечення статистичного вивчення середньої освіти в Україні шляхом упровадження анкет для керівників закладів освіти та батьків учнів, що розширює можливості оцінювання рівня забезпеченості всіма видами ресурсів, а також обсягів фінансування середньої освіти фізичними особами (С. 10 автореферату, С. 128, Додаток Д та Додаток Г дисертації). Удосконалено методичні підходи до статистичного аналізу середньої освіти, для проведення комплексного аналізу стану та розвитку середньої освіти (С. 168 дисертації). Значна увага приділена удосконаленню системи статистичних показників, які характеризують стан середньої освіти, що в результаті дозволяє поглибити статистичний аналіз на різних рівнях (С. 9 автореферату, С. 105–108, Додаток В дисертації). Заслужують на увагу удосконалені методичні підходи до статистичного аналізу середньої освіти, що зумовлює комплексність аналізу стану та розвитку середньої освіти на загальнодержавному та регіональному рівнях (С. 7 автореферату, С. 72–84 дисертації).

В дослідженні одержали подальший розвиток науково-методичні положення застосування методу кластерного аналізу для нового об'єкта дослідження – середньої освіти, що дозволило виявити однорідні групи регіонів та рівень розвитку в них системи освіти за результатами оцінювання показників стану освітньої сфери (С. 11–13 автореферату,

С. 144–148 дисертації). Заслуговує на увагу також інформаційно-методичне забезпечення статистичного вивчення середньої освіти на основі поглиблення інформаційної бази та розроблення пропозицій щодо збирання й оброблення інформації щодо середньої освіти (С. 167–168 дисертації).

Достовірність висновків, сформульованих в дисертації

Достовірність сформульованих у дисертаційній роботі наукових положень, висновків і рекомендацій полягає в тому, що вони обґрунтовані на достатньо високому теоретичному рівні на основі вивчення спеціальної економічної літератури, державних правових актів, офіційних публікацій Державної служби статистики України. Достовірність висновків підтверджується їх апробацією і обговоренням на: Міжнародній науково-практичній конференції з нагоди Дня працівників статистики “Система державної статистики України: сучасний стан, проблеми, перспективи” (м. Київ, 2013 р., 2014 р.), Міжнародній науково-практичній конференції “Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація” (м. Київ, 2015 р.), Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції “Науковий потенціал сучасної економічної науки” (м. Тернопіль, 2016 р.).

Основні теоретичні положення дисертації логічно витікають із поставленої мети та задач дослідження, гармонійно співвідносяться з практичними розробками автора.

Про достовірність одержаних в роботі висновків свідчать акти впровадження основних положень дослідження.

Розроблені пропозиції щодо вдосконалення статистичного аналізу середньої освіти застосовані Головним управлінням статистики у Запорізькій області (довідка № 08-11/206 від 24.09.2015 р.) та Головним

управлінням статистики у Житомирській області (довідка № 13-08/237 від 17.06.2015 р.) для вдосконалення статистичного моніторингу галузі освіти.

Основні методологічні положення і результати наукового дослідження впроваджено в навчальний процес під час викладання нормативної дисципліни “Статистика ринків” при підготовці бакалаврів спеціальності “Прикладна статистика” на кафедрі статистики Національної академії статистики, обліку та аудиту (довідка № 245 від 30.03.2015 р.).

Повнота викладу положень дисертації в опублікованих працях

Основні результати дослідження опубліковані в 11 одноосібних наукових працях загальним обсягом 3,43 друк. арк. за темою дисертації та відповідають вимогам ДАК Міністерства освіти і науки України і відтворюють основний зміст та наукові результати роботи. З них 4 статті – у наукових фахових виданнях загальним обсягом 1,61 друк. арк., 2 – у виданнях, що належать до наукометричних баз даних, загальним обсягом 1,05 друк. арк., 5 – в інших виданнях (тези доповідей) загальним обсягом 0,77 друк. арк. Сформульовані дисертантом у роботі наукові положення, висновки та пропозиції в достатній мірі висвітлені в авторефераті.

Важливість для науки й народного господарства одержаних автором дисертації результатів

Дослідження спрямоване на вирішення важливої для науки і практики проблеми періоду ринкової трансформації економіки України, а саме – теоретичному обґрунтуванню методичних засад статистичного вивчення середньої освіти.

Основні положення, викладені в дисертації, доведені до рівня методичних положень і практичних рекомендацій. Вони знайшли й можуть знайти подальше застосування при вирішенні актуальних задач підвищення ефективності стану опрацювання та аналізу вихідних даних, що формують результати суспільного поступу з метою статистичного забезпечення управління національною економікою. Запроваджені

методичні положення можуть бути рекомендовані до використання органами Державної служби статистики України, Міністерством освіти і науки України щодо підвищення ефективності оцінювання досягнутих результатів розвитку та врахування наявних закономірностей його формування при прийнятті відповідних управлінських рішень.

Виділені автором сучасні завдання статистики у сфері статистичного оцінювання впливу середньої освіти на соціально-економічне становище дозволяють науковцям продовжувати дослідження у цьому напрямку. Результати дослідження, висвітлені в дисертації використовуються у навчальному закладі при вивченні навчальних дисциплін в темах, пов'язаних з розкриттям теоретичних і методологічних питань комплексного статистичного аналізу середньої освіти.

Рекомендації щодо використання результатів дисертації

Наукові результати дисертації та практичні рекомендації, викладені в ній, можуть бути ефективно використані в роботі управлінь Державної служби статистики України, Міністерством освіти і науки України, науково-дослідних установ при обґрунтуванні державної й регіональних програм економічного розвитку і статистичного аналізу середньої освіти.

Теоретичні положення дисертації можна рекомендувати для включення їх до спеціальних дисциплін в економічних навчальних закладах, зокрема, “Статистика”, “Економічна статистика”, “Регіональна статистика”, “Методологія регіональних статистичних досліджень”, “Статистичне вивчення соціально-економічного розвитку України” і “Статистика ринків” та інших предметів з економіки, статистики й менеджменту.

Зауваження по дисертації

Поруч з позитивними сторонами дисертація має недоліки, а саме:

1. Заслуговує на увагу той факт, що у п. 1.3 автором значну увагу приділено нормативно-правовому забезпеченню функціонуванню освіти та

середньої освіти зокрема в Україні (С. 49–69). Даний пункт є досить об’ємним за обсягом, що перевантажує роботу та ускладнює сприйняття.

2. В п. 2.2 (С. 87–88) охарактеризовано інформаційне забезпечення статистичного вивчення середньої освіти. В роботі автором не зазначена можливість удосконалення існуючої статистичної та відомчої звітності без проведення анкетного опитування директорів шкіл.

3. У роботі подано блоки показників статистичного вивчення середньої освіти та вказано на додатковий блок “якість освіти”, що формується з показників інших блоків (п. 2.3, С. 105–106). Однак автором не зазначено, які саме показники входять до даного блоку.

4. У дисертаційній роботі проведено кластерний аналіз регіонів України за показниками розвитку середньої освіти (п. 3.2, С.144–147). Робота значно виграла б, якби автор провів кластеризацію за попередні навчальні роки й окремо за міською/ сільською місцевістю та провів порівняльний аналіз.

5. Регресійна модель наведена в роботі (п. 3.2, С. 149-153) автором недостатньо обґрунтована. А також незрозуміла доцільність використання в аналізі впливу показника “Кількості випадків скоєння злочинів неповнолітніми на 10 тис. учнів” на результати зовнішнього незалежного оцінювання.

Зміст зауважень не стосується принципових положень, які складають наукову новизну і виносяться на захист.

**Загальні висновки про відповідність дисертації вимогам щодо
присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання
старшого наукового співробітника та інших нормативних актів ДАК
Міністерства освіти і науки України**

Наведене вище дозволяє зробити висновок, що дисертаційна робота Пашковської Анни Юріївни на тему: “Статистичне вивчення середньої

освіти в Україні” є завершеним, самостійно виконаним дослідженням. Автором отримано науково обґрунтовані результати, що є важливим внеском у вирішенні методологічних та організаційних проблем методології статистичного забезпечення аналізу середньої освіти. Проведення здобувачем апробації одержаних результатів дослідження характеризує як їх наукову новизну, так і практичну значимість для розвитку методології статистичного вивчення середньої освіти.

Поставлена мета і задачі дослідження виконані. Основні положення дисертації ідентично розкриті в авторефераті та опублікованих роботах здобувача. Дисертаційна робота Пашковської Анни Юріївни на тему: “Статистичне вивчення середньої освіти в Україні” відповідає вимогам пп. 9, 11, 12 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 та № 1159 від 30.12.2015, обраній спеціальності, а дисертант заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.10 – статистика.

Офіційний опонент
Доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри математики,
статистики та інформаційних технологій
Хмельницького університету
управління та права

Р. О. Кулинич

“ ____ ” _____ 2016 року.

Підпис д.е.н., професора Р. О. Кулинич підтверджую:
Начальник відділу кадрів Хмельницького
університету управління та права

М. М. Тисячна